

Okrugli stol HAZU

Nova upravno-teritorijalna organizacija Hrvatske

UDK: 35.071.55(497.5)(047)

Dana 6. ožujka 2015., u organizaciji Znanstvenog vijeća za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU), u velikoj Palači Akademije u Zagrebu održan je okrugli stol na temu *Nova upravno-teritorijalna organizacija Hrvatske*. Ova vrlo aktualna tema obrađena je s upravnopravnog, geografskog i ekonomskog aspekta kroz četiri izlaganja koja će zajedno s autoriziranim komentarima sudionika biti objavljena u nakladničkom nizu HAZU *Modernizacija prava* čiji je urednik akademik Jakša Barbić. Okrugli stol je otvorio i moderirao akademik Davor Krapac, sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, a prisutnima se uvodnim govorom u ime Akademije obratio dr. sc. Zvonko Kusić, njezin predsjednik.

Akademik Kusić sumirao je iskustva Akademije s organiziranjem čak 27 okruglih stolova o širokom dijapazonu tema čiji je zajednički nazivnik vladavina prava, a od kojih se njih pet odnosilo na područje javne uprave. Posljednji takav skup održan je 2010., a radovi izlagani na njemu objavljeni su u zborniku *Nova hrvatska lokalna i regionalna samouprava*. Nova rasprava o teritorijalnoj organizaciji odgovor je Akademije na aktualne izazove koji su u fokusu interesa hrvatske javnosti. Primjećujući da teritorijalna reorganizacija ne smije biti mehanički, već sustavan i postupan proces temeljen na interdisciplinarnom pristupu i suglasnosti struke, političkih aktera, lokalnih zajednica i građana, izrazio je nadu da će ovaj okrugli stol otvoriti perspektive za nova, optimalnija rješenja.

Prvo izlaganje imao je prof. dr. sc. Ivan Koprić, predstojnik Katedre za pravnu znanost Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i predsjednik

Instituta za javnu upravu. Prikazavši različite oblike organiziranja obavljanja javnih poslova na teritoriju, profesor Koprić uputio je na kompleksnost postojeće upravno-teritorijalne organizacije Hrvatske te iznio neke elemente poželjne organizacije koja bi trebala osigurati jednaku kvalitetu javnih usluga na čitavom teritoriju i promovirati integrirani model lokalnog upravljanja. Okosnicu novog teritorijalnog sustava činilo bi oko 120 općina s više od 5 000 stanovnika i pet regija (Zagrebačka, Primorsko-istarsko-gorska, Dalmatinska, Slavonska, Središnja Hrvatska), a valjalo bi ojačati mjesnu samoupravu i racionalizirati teritorijalnu državnu upravu. Pažljivom pripremom i provedbom reorganizacije mogu se postići značajni dugoročni pozitivni učinci za čitavu zemlju, zaključio je profesor Koprić.

Izv. prof. dr. sc. Aleksandar Toksić s Geografskog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izložio je rad nastao u suradnji s kolegom prof. dr. sc. Draženom Njegáčem. S prosječnom veličinom od 102 km³ i prosječnim brojem od 7 700 stanovnika po lokalnoj jedinici, s više od 30% lokalnih jedinica koje imaju manje od 2 000 stanovnika, dominacijom malih i disperziranih naselja te s naglašenom primarnošću Zagreba, Hrvatsku karakterizira asimetrična i usitnjena prostorna organizacija, primijetio je profesor Toksić te prezentirao njihov prijedlog nove teritorijalne organizacije koji počiva na analizi urbanog sustava u Hrvatskoj. Hrvatska bi trebala biti organizirana u pet regija i na općine koje bi trebale biti okupljene oko onih naselja koja su brojčano najveća, a čiji stanovnici pretežito rade u sekundarnom i tercijarnom sektoru, tj. u jače centre rada i naselja u rijetko naseljenim područjima, kakvih je na prostornoj karti Hrvatske 123.

Pitanje regionalnog razvoja u novoj teritorijalnoj organizaciji Hrvatske obradio je u svom izlaganju dr. sc. Vedran Đulabić, docent na Katedri za upravnu znanost Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Iznijevši ključne karakteristike regionalnog razvoja kao novog upravnog područja, docent Đulabić osvrnuo se na hrvatsku regionalnu politiku te potencijale županija za generiranje regionalnog razvoja i brigu za slabije razvijena područja unutar njihovih granica. Sustav upravljanja razvojem je centraliziran, indeks razvijenosti čak 12 županija je ispod 75% prosjeka RH, a preko 50% lokalnih jedinica u sustavu je državne pomoći. Iako su novim Zakonom o regionalnom razvoju napravljeni određeni pomoci, upitno je omogućuje li postojeća fragmentirana teritorijalna struktura dobro lokalno upravljanje, apsorpciju europskih fondova te usmjeravanje čitavog sustava prema razvoju.

Posljednje izlaganje bilo je ono prof. dr. sc. Mladena Vedriša s Katedre za ekonomske znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i mr. sc. Josipa Jambrača, bivšeg zamjenika župana Zagrebačke županije. Iznijevši neke makroekonomske pokazatelje, profesor Vedriš pokušao je s ekonomskog aspekta raspraviti postoji li u ovim uvjetima ekonomski potencijal koji bi pratio reformu, kolika je učinkovitost javne uprave i što je s policentričnim razvojem države. Zaključio je da hrvatska javna uprava puno troši, a slabe je učinkovitosti te da sa Zagrebom koji ostvaruje 53% prihoda ne možemo očekivati policentrični razvoj zemlje. Usporedbom podataka s popisa stanovništva iz 2001. i 2011., Jambrač je iznio neke trendove i podatke o naseljenosti i gospodarskoj aktivnosti lokalnih jedinica: rast broja jedinica do 5 000 stanovnika, migracije stanovnika u urbane sredine, prosječno naselje imalo je 2011. 642 stanovnika, 320 jedinica ima do deset zaposlenih, samo 35% županija bilježi gospodarski rast, 33% poduzetničke djelatnosti koncentrirano je u Zagrebu, itd. Osobito je upozorio na problem duboke neravnoteže u razvijenosti različitih dijelova zemlje.

U zaključnim razmatranjima i komentarima nazočni su istaknuli važnost financijske decentralizacije, razlikovanja dekoncentracije i decentralizacije, jačanja mjesne samouprave te revidiranja podjele nadležnosti državne uprave i lokalne samouprave; upozorili su na problem izrazito nejednakog položaja građana nastanjenih u lokalnim jedinicama različitih kapaciteta i nejasno shvaćanje sadržaja prava na lokalnu samoupravu; prepoznali su organizaciju metropolitanske federacije kao rješenje za gravitacijsko djelovanje velikih gradova, itd.

Okrugli stol zatvorio je profesor Koprić svojim završnim obraćanjem u kojem je izlaganja i komentare publike ocijenio vrlo kvalitetnim inputom za transformaciju hrvatskog sustava teritorijalnog upravljanja i zaključio kako je krajnje vrijeme da se sadržaj prava na lokalnu samoupravu realizira oblikovanjem stvarnosti prema ustavim normama.

Iva Lopižić

* Iva Lopižić, asistentica na Katedri za upravnu znanost Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (assistant at the Chair of Administrative Science, Faculty of Law, University of Zagreb, e-mail: iva.lopizic@pravo.hr)